

WATER EN BODEM STUREND: POSITIONERING WATERSCHAPPEN

Rogier van der Sande en Dirk-Siert Schoonman / Dominique Blom, Els van Bon, Anke van Houten

BESPREEKSTUK (OORDEELVORMEND)

GEVRAAGD BESLUIT

1. Kunt u de in deze notitie geschetste positionering ten opzichte van water bodem sturend onderschrijven?
2. Wat betekent dit voor de positie van de individuele waterschappen en de afwegingen in de regio?

DE KERN VAN HET ADVIES

Het coalitieakkoord van het huidige kabinet geeft aan dat water en bodem meer sturend moeten worden bij ruimtelijke planvorming, onder verwijzing naar de rol van de waterschappen (eerder betrokken) en de watertoets (dwingend karakter). Hiermee krijgt de oproep van waterschappen om het bodem- en watersysteem meer sturend te laten zijn in ruimtelijke ontwikkelingen en landgebruik een plek in het rijksbeleid.

Daarbij heeft dit kabinet grote ambities op het fysieke domein, als antwoord op de problematiek van woningbouw, stikstof, klimaat en waterkwaliteit. Ook in de regio zijn steeds meer waterschappen betrokken bij regionale uitwerkingen van de opgaven en afspraken in het coalitieakkoord. De ongekende opgave waar het kabinet zich voor gesteld ziet zal zijn weerslag vinden in de regio en een appèl doen op de waterschappen. Het watersysteem zal in deze 'grote verbouwing van Nederland' meer dan ooit een centrale positie moeten krijgen.

Positionering van de waterschappen ten opzichte van de beleidsontwikkelingen rond water en bodem sturend is aan de orde omdat in november de beleidsbrieven en -notities met betrekking tot Water en bodem sturend (WBS) en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) worden gepubliceerd. Het NOVEX-startpakket met de verzamelde doelen en kaders vanuit de diverse NOVI-programma's (waaronder NPLG, WBS, woningbouw, energie) wordt begin december naar de provincies gestuurd. Dat vraagt om positionering van de waterschappen: hoe gaan we hiermee om in de regio? Wat is de impact voor de waterschappen?

Positionering waterschappen

Op veel plaatsen zijn de grenzen van het water-bodemsysteem bereikt of overschreden, met als gevolg een suboptimale waterkwaliteit en kwetsbaarheid voor droogte en wateroverlast, verzilting en bodemdaling. Deze fenomenen zullen met een veranderend klimaat verergeren en vaker voorkomen. In een systeembrede aanpak, gebaseerd op de bufferende werking van de bodem, een evenwichtige waterbalans en veerkrachtige watersystemen, ligt de basis voor duurzame verbeteringen. Wij omarmen het concept Water en Bodem Sturend (WBS) in ruimtelijke ontwikkelingen, zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord. Voor de staat en functioneren van het water-bodemsysteem op lange termijn is het essentieel dat het watersysteem in balans is en water en bodem sturend zijn in ruimtelijke planvorming, ontwikkeling en inrichting, en in land- en watergebruik. We moeten ervoor waken dat de ruimtelijke inrichting primair gestuurd wordt vanuit de occupatielaag; WBS betekent beginnen bij de ondergrond, het water- en bodemsysteem en de waterbalans.

Prioriteit voor de waterschappen heeft het inbrengen van WBS in de gebiedsplannen NPLG, de woningbouwplannen, de provinciale ruimtelijke puzzel en de energietransitie.

Algemene positionering

1. Dit gaat het werk van de waterschappen raken. Uitgangspunten in het omgaan met landelijke regie in de regio:
 - Het Rijk stelt algemene principes en spelregels over de toepassing van WBS, de regio geeft uitwerking op gebiedsniveau. Verschillende waterschappen zijn al met een soortgelijke systematiek aan de slag gegaan.
 - Regionale vertaling/maatwerkprincipe door 'pas toe of leg uit'; accepteer de gevolgen of geef aan hoe het wel op te lossen. Borg dat dit niet leidt tot afwentelen op elders, later, financieel of van privaat naar publiek.
2. WBS heeft gevolgen voor de positie van de waterschappen, in de verhouding tussen functionele overheid en algemene democratie. Een actievare rol van de waterschappen in het ruimtelijk domein, eerder in het proces, betekent niet dat waterschappen op de stoel van de ruimtelijke ordenaar (weging alle belangen) gaan zitten en ook niet dat het principe van functionele overheid wordt aangetast. Het betekent wel dat waterschappen de verantwoordelijkheid hebben vanuit hun expertise inzichtelijk te maken wat de randvoorwaarden van het water- en bodemsysteem zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen en de gevolgen van voorgenomen ruimtelijke keuzes. Met betrekking tot stedelijke ontwikkeling én ontwikkelingen in het landelijk gebied. Niet elke functie en elk gebruik kan nog overal met technische maatregelen (blijvend) worden gefaciliteerd. De manier waarop waterschappen hier invulling aan geven hangt samen met lokale omstandigheden en mogelijkheden.
3. WBS heeft gevolgen voor de taakopvatting van de waterschappen: van alleen faciliterend, naar faciliterend en grenzen stellend (vanuit water- en bodemsysteem) richting bestuurlijke en gebiedspartners. Lange termijnontwikkelingen (klimaat) zijn daarbij leidend. In het landelijk gebied zetten waterschappen zich, vanuit hun lange termijn perspectief en in samenwerking met andere overheden, in voor een duidelijk groeipad naar een eventuele nieuwe situatie, met perspectief voor de huidige grondgebruikers en gebiedspartners.
4. Waterschappen willen hun gebiedskennis en uitvoeringskracht inzetten in de gebiedsprocessen, vanuit hun rol als 'waterautoriteit', rolvast, met regie op het waterdossier: water en bodem sturend. Waterschappen ondertekenen gebiedsplannen als gelijkwaardige partner, vanuit hun eigen lange termijn (water)perspectief en mits dat perspectief voldoende is meegenomen. Uitgangspunt is werken als één overheid.
5. Waterschappen zijn zich ervan bewust dat water en bodem sturend over zowel waterkwaliteit als waterkwantiteit gaat, en streven naar een geïntegreerde inbreng in ruimtelijke processen vanuit het watersysteem. Daarbij zetten zij zich in voor een toegankelijke inbreng, vanuit een brede maatschappelijke blik, en proberen hun inbreng zo goed mogelijk te vertalen naar en aan te sluiten bij het gebiedsproces.

Relevante beleidsinitiatieven Rijk

Op verschillende plekken wordt gewerkt aan kaders, normen en maatlatten vanuit (onder meer) water voor de ruimtelijke ordening:

- Het ministerie van IenW werkt aan een programma 'Water en bodem sturend' (WBS).
- Onder leiding van het ministerie van LNV wordt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) ingericht, waar ook 'Water en bodem sturend' in wordt meegenomen.
- Onder leiding van het ministerie van BZK wordt gewerkt aan een landelijke maatlat voor klimaatbestendig bouwen en inrichten.
- Onder leiding van de provincies vindt in Q3 2022 een 'reality check' plaats op de door het ministerie van BZK aangewezen grootschalige woningbouwlocaties. Hiervoor is een afweegkader opgesteld door het ministerie van I&W met het ministerie van BZK waarin water en bodem als randvoorwaarden zijn meegenomen.
- IenW is bezig met het uitwerken van een meer sturende werking van de watertoets, de Unie denkt mee.

Op 11 november wil lenW de beleidsbrief WBS naar de Tweede Kamer sturen. Om de richtinggevende principes WBS af te stemmen met andere beleidstrajecten zoals NPLG en woningbouw is intensief interdepartementaal ambtelijk contact. De hoofdlijnennotitie en uitvoeringskaders NPLG en het perspectief voor de landbouw volgen later dit jaar en begin volgend jaar.

Condensatiemoment is het startpakket NOVEX met de kaders vanuit het Rijk uit de NOVI-programma's, die onder leiding van de provincies ruimtelijk vertaald moeten worden. De planning voor het startpakket is begin december. Provincies leggen vervolgens (met gebiedspartners) de ruimtelijke puzzel, tot zomer 2023. De Unie van Waterschappen is bij de landelijke trajecten betrokken.

Programma Water en bodem sturend lenW

Het programma 'Water en bodem sturend' (WBS) van lenW moet beleidsuitgangspunten en kaders opleveren en heeft een sturende werking op de beleidsnotities voor o.a. de woningbouw en het NPLG. lenW werkt aan een beleidsbrief WBS die hiervoor het kader wordt. Dit wordt uitgewerkt voor een aantal thema's: Voldoende en schoon water, ruimte voor water, Bodem, Veenweide, Verziltende kustgebieden, Hoge zandgronden en Bebouwd gebied.

lenW heeft ervoor gekozen om de concept beleidsbrief eerst voor te leggen aan de minister en pas daarna te bespreken met de andere departementen en de decentrale overheden (UvW, IPO en VNG). De UvW heeft in augustus een algemene schriftelijke inbreng geleverd ten behoeve van de beleidsbrief (CWS 22-33c). Daarnaast is een inhoudelijke ambtelijke reflectie gegeven op de kaders en richtinggevende principes. Het programma van lenW is in september en oktober besproken in speciaal daarvoor georganiseerde informele Bestuurlijke Overleggen Water.

Het beleidskader wordt door het Rijk vastgesteld en is daarmee formeel alleen bindend voor de rijksoverheid.

Organisatie binnen vereniging

Het principe Water Bodem Sturend is een randvoorwaarde voor de grote opgaven in het fysieke domein zoals de woningbouwopgave en het NPLG. De tijdsdruk op de opgaven is ongekend hoog, dat geldt ook voor de beleidsbrief WBS. Door het hoge tempo past de planning van dit Rijksproces onvoldoende bij de doorlooptijden van de uniestructuur. Daarom is een hulpstructuur opgezet voor het NPLG-proces (ambtelijke netwerkgroep, ambtelijke en bestuurlijke kopgroep NPLG) en voor woningbouw (ambtelijke netwerkgroep, bestuurlijke kopgroep woningbouw).

De inhoud van de conceptbrief van lenW is besproken in de kopgroep NPLG (secretaris-directeuren), in een extra ingelaste vergadering van het Uniebestuur op 25 augustus, in de bestuurlijke kopgroep wonen en in de CWS van 23 september. De belangrijkste punten die het Uniebestuur heeft meegegeven zijn:

- Gezien de urgentie is een hoog rijkestempo onvermijdelijk
- Water bodem sturend (en NPLG en de woningbouwopgave) gaan het werk van de waterschappen raken. Leg de dilemma's en schuurpunten op tafel en bespreek ze, onder andere:
 - strakke landelijke regie versus bestuurlijke ruimte in de regio;
 - snelheid van het "Haagse" proces versus draagvlak in de vereniging;
 - WBS heeft gevolgen voor de positie van de waterschappen: verhouding functionele overheid-algemene democratie;
 - WBS heeft gevolgen voor de taakopvatting van de waterschappen: alleen faciliterend-faciliterend en kader stellend.
- Positionering waterschappen in gebiedsprocessen: rolvast, regie op het waterdossier.
- Kaders vanuit het Rijk voor WBS versterken de positie van de waterschappen in hun rol als adviseur bij ruimtelijke processen. Waterschappen zitten vroeg aan tafel als volwaardige gesprekspartner.

De bestuurlijke kopgroep wonen is inmiddels tweemaal bijeen gekomen (augustus en september). Enkele punten die daar besproken zijn:

- Houd bij de uitwerking van WBS-IenW zowel de ambitie hoog als de mate waarin deze afdwingbaar wordt. De praktijk van nu, biedt onvoldoende garanties op water en bodem sturend.
- Maatwerkprincipe van 'pas toe of leg uit' is belangrijk; borg dat 'leg uit' niet leidt tot afwentelen op elders, later of van privaat naar publiek.

OVERWEGINGEN

1: Kunt u de in deze notitie geschetste positionering ten opzichte van water bodem sturend onderschrijven?

Een gezamenlijke standpuntbepaling op water en bodem sturend helpt om goed voorbereid te zijn op de beleidsbrieven vanuit de rijksoverheid, en de ruimtelijke processen in de regio (gebiedsplannen, ruimtelijke puzzels, etc.). Daarnaast kan het de positie van de waterschappen in de ruimtelijke processen versterken.

2: Wat betekent dit voor de positie van de individuele waterschappen en de afwegingen in de regio?

Volgens de hierboven geschetste lijn zijn waterschappen intensief betrokken bij ruimtelijke processen in de regio, als waterautoriteit, vanuit het principe van water en bodem sturend. In de regio vindt de afweging plaats van wat er mogelijk is vanuit het water- en bodemsysteem, en wat niet. Daarbij is de vraag of en op welke onderdelen er kritische omslagpunten te benoemen zijn, wanneer ontwikkelingen niet meer te faciliteren zijn.

AANDACHTSPUNTEN UITVOERING

De ontwikkelingen gericht op uitvoering, van Rijk en provincies, kennen een aantal aandachtspunten die belangrijk zijn voor de (Unie van) waterschappen om in de gaten te houden.

Landelijk gebied (NPLG en RTLG):

- Tijdsdruk/tempo: De gebiedsplannen moeten juli 2023 in concept gereed zijn. Het tempo is moordend en het risico is groot dat een integrale aanpak (stikstof, water en klimaat) en WBS als basis verloren gaat. Het is **nu** belangrijk dat waterschappen zelf initiatief nemen en hun kennis en kunde inbrengen in de regionale puzzel.
- Kaders: de Rijkskaders voor uitvoering van NPLG (handreiking gebiedsplannen) en toekennen geld (spelregels RTLG) worden onder hoge tijdsdruk opgesteld. Door deze krappe planning is onvoldoende tijd beschikbaar om kaders te toetsen op uitvoerbaarheid. Om te komen tot kaders die aansluiten op en ondersteunend zijn aan de gebiedsgerichte aanpak is een uitvoerbaarheidstoets echter essentieel. De UvW zet daarom in op een adaptief proces, waarbij kaders bijgesteld kunnen worden op basis van een uitvoerbaarheidstoets achteraf.
- Sturing: er zit spanning tussen Rijkssturing enerzijds en regionale programmering anderzijds. Het Rijk wil bij voorkeur sturen op maatregel, terwijl de decentrale overheden willen sturen op doel. Een aanpak die aansluit bij het water bodem systeem, draagvlak en waarbij gebiedspartners samenwerken vraagt om bestuurlijke ruimte. Het sturen op maatregel staat deze samenwerking in de weg. De UvW zet daarom in op doelsturing waarbij niet de maatregel maar het water bodemsysteem de basis is.
- Prioriteiten voor de uitvoering: De regio wil zo snel mogelijk de uitvoering oppakken. Verschillende projecten liggen te wachten op duidelijkheid vanuit het Rijk. Het is belangrijk dat het NPLG-proces aansluit bij de dynamiek van bestaande projecten en initiatieven, het geld voor de versnellingsopgave snel beschikbaar komt en prioriteit gegeven wordt aan uitvoeringskaders (grondinstrumentarium).
- Werken als één overheid: Voor een proces waarbij overheden als één overheid werken is het cruciaal dat waterschappen en gemeenten aan de voorkant geïnformeerd en betrokken worden. Bij verschillende provincies komt deze samenwerking nog onvoldoende tot stand. Waterschappen

stellen vragen aan de UvW over het proces, de doelen, financiering, verbinding KRW en waterbodesturend. Naast communicatie via de uniestructuur zet de UvW in op een proces waarbij de provincie het initiatief neemt voor een interbestuurlijke samenwerking en de waterschappen zo snel mogelijk in het proces betrekt. Daarnaast dringt de UvW erop aan dat het Rijk de regio informeert over de voortgang.

Instrumenten

Waterschappen hebben instrumenten nodig om invulling en uitvoering te kunnen geven aan de sturende werking van het water- en bodemsysteem in ruimtelijke plannen. Die instrumenten moeten nog uitgewerkt worden. De WBS-brief van 11 november zal hier voor een groot deel ook nog geen antwoord op geven. Het programma Water bodem sturend van IenW gaat echter door na 11 november, en zal daar naar verwachting nadere uitwerking aan geven. Bijvoorbeeld door het dwingender karakter van de Watertoets nadere invulling te geven.

RISICO'S

Hieronder enkele mogelijke risico's om rekening mee te houden bij de beschreven positionering van waterschappen op water en bodem sturend.

- Capaciteit en deskundigheid bij waterschappen: voor waterschappen is het een flinke opgave om voldoende capaciteit, kennis en kunde aan te boren binnen hun organisatie om het aspect water, bodem en ruimtelijke ordening te bedienen op zowel de technische, juridische en beleidsmatige aspecten. Omdat bij het (tot stand brengen van het) NPLG extra inzet van de waterschappen wordt verwacht (richting de gebiedsplannen), heeft de UvW een aanvraag ingediend bij het Rijk voor uitvoeringsgeld voor de waterschappen voor dit en volgend jaar.
- Gemeenten besluiten nu of ze het wateradvies 'overnemen'; rol en verantwoordelijkheden zijn duidelijk bij gemeenten en uitvoerende partijen in de ruimtelijke inrichting. Dit blijft ook zo onder water en bodem sturend en onder een dwingender watertoets, maar de watertoets (het advies) wordt dwingender: het wordt 'ja, conform advies' tenzij gemeenten expliciet verantwoorden op inhoud wat de reden is dat het advies niet/deels wordt overgenomen en hoe met de consequenties wordt omgegaan. Dit kan in de praktijk tot lastige(r) en taaier vraagstukken leiden dan nu het geval is.

BESPROKEN IN

Water en bodem sturend en gerelateerde rijksprogramma's (NPLG, woningbouw) zijn eerder besproken in de WWS/CWS van september jl. Daarnaast zijn WWS/CWS en WWE/CWE sinds begin dit jaar op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen middels diverse mededelingen. In de LV van 14 oktober zijn WBS en NPLG aan de orde geweest bij de actualiteiten.

VERVOLG/COMMUNICATIE

Om een zo groot mogelijk draagvlak op de uitgangspunten WBS te krijgen en een doorvertaling te maken naar de positie en de werkzaamheden van het waterschap wordt de doorwerking van het beleidskader besproken binnen de Uniestructuur (CWS).

Na publicatie van de beleidsbrieven in november wordt Water en bodem sturend verder doorontwikkeld door IenW, het is niet 'af'. Bovendien is de beleidsvorming ter versterking van de watertoets nog maar net begonnen. De Unie blijft betrokken bij deze trajecten en houdt de leden zo goed mogelijk op de hoogte. Rond publicatie van de beleidsbrieven van het Rijk in november kan de positionering gebruikt worden in communicatie.

ACHTERGRONDINFORMATIE: POSITIONERING OP DEELONDERWERPEN WBS

Zie voor specifieke inhoudelijke positionering ook de visies op deelonderwerpen voor bodem en ondergrond, waterkwaliteit, veen, watervoorziening, klimaatadaptatie etc. Hieronder enkele speerpunten in relatie tot Water bodem sturend. Dit is geen volledig overzicht.

- **Bodem en ondergrond**

Nederlandse bodems verliezen hun vitaliteit¹, met als gevolg afnemende bufferwerking voor water en verhoogde uit- en afspoeling van nutriënten. Wij vragen op nationaal niveau politiek eigenaarschap voor dit vraagstuk, in het besef van de naderende Europese richtlijn bodemgezondheid², met uitwerkingen voor organische (veen)bodems en minerale bodems.

Er is meer regie nodig op de ondergrond als het gaat om energiesystemen. Landelijke kaders zijn gewenst. Voorkom doorboring van kleilagen op hoge zandgronden en verziltende gebieden.

- **Voldoende water** (droogte en wateroverlast)

Door klimaatverandering en hogere temperaturen neemt de watervraag in Nederland toe, terwijl als gevolg van de droogte de beschikbaarheid van water in het voorjaar en de zomer juist afneemt. Hierdoor raken vraag en aanbod uit balans en komt het watersysteem onder druk te staan. We zien echter ook dat op jaarbasis de neerslaghoeveelheid toeneemt. Er is op zich dus genoeg water, alleen niet altijd op het juiste moment en op de juiste plaats. Dit betekent niet alleen prioriteit geven aan het aan- en afvoeren van water, maar ook aan het vasthouden en bufferen van water. Een omslag naar de nieuwe balans in het watersysteem.

Om water beter te kunnen vasthouden, kijken we niet alleen naar maatregelen in het watersysteem en waterbeheer maar zijn ook keuzes nodig in de ruimtelijke inrichting en moet het gebruik van land en water beter worden afgestemd op de beschikbaarheid van water. Doordat het weer steeds extremer wordt, kan schade door droogte of wateroverlast nooit helemaal worden voorkomen. Om de schade zoveel mogelijk te beperken, is het noodzakelijk om het beschikbare water beter te verdelen en er zuiniger mee om te gaan. Omdat de regionale verschillen groot zijn, werken waterschappen in de regio samen met watergebruikers, drinkwaterbedrijven en medeoverheden aan oplossingen. Het beperken van droogteschade is een gedeelde verantwoordelijkheid en vraagt van iedereen een bijdrage.

Uitgangspunten

1. *Water sturend maken voor de ruimtelijke inrichting*
Waterschappen roepen op tot toekomstbestendige keuzes in water- en landgebruik, waarbij water & bodem sturend zijn.
2. *Zuinig omgaan met water*
Waterschappen streven naar waterbesparing, waarbij de vraag naar water door gebruiker is afgestemd op de beschikbaarheid van water.
3. *Water beter vasthouden en verdelen*
Waterschappen werken samen met partners aan klimaatbestendig watersystemen en zetten in op water langer vasthouden en het beschikbare water beter te verdelen.
4. *Schade leren accepteren*
Als samenleving moeten we leren omgaan met incidentele schade, omdat droogte en watertekorten nooit helemaal te voorkomen zijn.

- **Grondwater**

Het grondwaterbeleid van de waterschappen is gericht op het in stand houden van de grondwatervoorraad, het beschermen van de grondwaterkwaliteit en het tegengaan van nadelige effecten door grondwater(onttrekkingen). Door de toename van de onttrekkingen en de stijgende watervraag in combinatie met de afnemende waterbeschikbaarheid in voorjaar en zomer komt het watersysteem en de watervoorraad onder druk te staan. Inzet is de grondwaterstanden waar mogelijk te verhogen en de

¹ Het Groene brein 2020, Stop landdegradatie in Nederland

² EU bodemstrategie 17.11.2021 COM (2021) 699 final

registratie van grondwateronttrekkingen te verbeteren om meer grip te krijgen op de grondwatervoorraad. Dit is onderdeel van de bredere droogte-aanpak waarbij er ook wordt gekeken naar het verbeteren van de waterbeschikbaarheid en de watervoorraad, het zuinig omgaan met water en het benutten van alternatieve bronnen. Uiteindelijk draait het om een duurzame balans tussen het watersysteem en het watergebruik en een evenwicht tussen het tegengaan van watertekorten en wateroverlast.

Wat zijn onze ambities?

- Zorgen voor een duurzame grondwatervoorraad, waarbij het evenwicht in de waterbalans (neerslag, verdamping, aan- en afvoer, onttrekkingen) wordt hersteld en de registratie en regulering van grondwateronttrekkingen op orde is.
- Water beter vasthouden in het systeem, vergroten van de infiltratiecapaciteit en verhogen van grondwaterstanden, zodat we weerbaar worden voor perioden van droogte en watertekorten.
- Water besparen door zuinig om te gaan met het beschikbare water en in te zetten op het hergebruik van restwater en alternatieve bronnen.
- Water en bodem sturend maken voor de ruimtelijke inrichting, waarbij het grondgebruik past bij het water- en bodemsysteem en woningen klimaatbestendig en waterrobuust worden gebouwd.

Wat zijn de uitgangspunten?

Elke druppel telt	We willen het regenwater zoveel mogelijk vasthouden waar het valt en infiltreren in de bodem. Daarvoor hebben we gezonde vitale bodems nodig, herstel van de sponswerking en ruimte om water op te vangen.
Waterbalans herstellen	De watersystemen zijn nog teveel gericht op afvoeren. We willen het gedachtengoed van het Waterbeleid 21 ^e eeuw ('vasthouden-bergen-afvoeren') verder tot uitvoering brengen. We willen het evenwicht in de waterbalans herstellen. Hiermee kunnen watertekorten worden beperkt en kan de hersteltijd na een droogteperiode worden verkort.
Zuinig omgaan met water	We willen het bewustzijn bij ondernemers en consumenten vergroten om water te besparen. Ook willen we onderzoek doen naar het hergebruik van restwater en de inzet van alternatieve bronnen. Uitgangspunt hierbij is het juiste water voor het juiste gebruik.
Water wordt sturend	We willen water sturend maken volgens het principe 'functie volgt droogte en klimaat'. We willen grondgebruik en teelten waar nodig aanpassen aan het watersysteem, natuurlijke watersystemen zoals beekdalen en veenweidegebieden herstellen en vernatten en zorgen dat er klimaatbestendig wordt gebouwd op de juiste locaties.

• **Waterkwaliteit**

Het Nederlandse oppervlaktewater voldoet nog niet aan de normen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Waterschappen werken hard aan het verbeteren van de waterkwaliteit, maar kunnen dit niet alleen. Alle betrokken partijen moeten hierin hun verantwoordelijkheid nemen. We willen voorkomen dat waterkwaliteit het volgende stikstofdossier wordt.

Er is meer nodig dan de KRW stroomgebiedbeheerplannen, maatregelen van het 7^e Nitraatactieprogramma en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. In de gebiedsgerichte aanpak moet aandacht zijn voor waterkwaliteit in alle wateren, niet alleen de 'KRW-waterlichamen' en zowel oppervlaktewater als grondwater. Het gaat niet alleen om stikstof, maar ook om fosfaat, gewasbeschermingsmiddelen en andere stoffen.

Voor het landbouwgebied geldt dat de uitvoering van het (addendum) 7e NAP een onlosmakelijk onderdeel van het landelijke kader en de gebiedsgerichte aanpak moet zijn. Bijvoorbeeld door als randvoorwaarde te stellen dat de gebiedsgerichte aanpak bijdraagt aan de verbetering van de waterkwaliteit in het landbouwgebied. Dit kan door maatregelen uit te voeren die voor meerdere doelen dienen, maar ook maatregelen die specifiek bijdragen aan de waterkwaliteit. Neem de additionele maatregelen uit het addendum van het 7^e NAP als uitgangspunt en bepaal in de gebiedsgerichte aanpak welke maatregelen bijdragen aan het voorkomen van uit- en afspoeling van percelen naar grond- en oppervlaktewater.

In het addendum bij het 7e Nitraat Actieprogramma wordt de verantwoordelijkheid voor uitvoering van waterkwaliteitsmaatregelen in het landbouwgebied bij de gebiedsgerichte uitwerking van het NPLG gelegd. Wij hechten aan een constructieve dialoog met rijkspartners over de verantwoordelijkheden in deze, met inbegrip van de realisering van bufferzones in beekdalen. We verwachten dat de afspraken van het 7^e NAP in wetgeving worden vastgelegd. Daarnaast kan de bestaande kennis en werkwijze van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer bijdragen aan het uitvoeren van de waterkwaliteitsmaatregelen.

- **Klimaatbestendig bouwen**

Het is belangrijk toekomstbestendige keuzes te maken in de locatie, de inrichting van woningbouwgebieden en in de bouw van woningen zelf. Water en bodem moeten daarbij sturend zijn. Bouw elk nieuw huis klimaatbestendig, anders leggen we de rekening bij volgende generaties. Ook bij investeringen voor infrastructuur moeten water en bodem sturend zijn.

- Richting gemeenten/ontwikkelaars: hoe daar 'waterbewustzijn' ontwikkelen? Voor woningbouw harde wettelijke kaders voor WBS nodig; provincie moet er vanuit regierol voor waken dat brede afweging plaatsvindt incl WBS, niet economie voorop; waterschap stevig positie in (durven) nemen.

- **Ruimte voor water**

Waterschappen werken hard aan het klimaatbestendig maken van het watersysteem, onder meer door het versterken van primaire en regionale waterkeringen. Daar is ruimte voor nodig: voor toekomstige (dijk)versterkingen rond keringen, voor waterbergingen in stedelijk en landelijk gebied voor de opvang van extreme neerslag en voor het vergroten van de bufferende werking van het watersysteem in het algemeen. Deze opgaven moeten we meteen en integraal meenemen in de gebiedsplannen. Door in de plannen en uitvoering opgaven en maatregelen te combineren, ontstaan er win-win situaties en kunnen we bijvoorbeeld ook de ruimtelijke kwaliteit in een gebied versterken.